

NADČASOVÉ DIELO O ZÁKONE, NÁBOŽENSTVE A HRIECHU

NATHANIEL
HAWTHORNE

ŠARLÁTOVÉ
PÍSMENO

ikar

ŠARLÁTOVÉ PÍSMENO

NATHANIEL
HAWTHORNE

ŠARLÁTOVÉ
PÍSMENO

Preložil Martin Kubuš

Nathaniel Hawthorne
THE SCARLET LETTER

Copyright © 1962 by Ohio State University Press
Notes copyright © 1970 by Penguin Random House LLC
Foreword copyright © 2016 by Tom Perrotta
Introduction copyright © 2016 by Robert Milder
Translation © 2025 by Martin Kubuš
Cover design © 2025 by Barbara Baloghová
Slovak edition © 2025 by IKAR, a.s.

ISBN 978-80-575-0215-9

ÚVOD K DRUHÉMU (ANGLICKÉMU) VYDANIU ŠARLÁTOVÉHO PÍSMENA

Autora náramne prekvapilo a veľmi pobavilo (ak to smie povedať a dodatočne nikoho neurazí), keď zistil, že jeho črta z úradníckeho života, úvodné slovo k *Šarlátovému písmenu*, vyvolala v jeho najbližšom okolí nevídaný rozruch. Reakcia už ani nemohla byť tvrdšia, a to ani v prípade, že by spomínanú colnicu vypálil a posledný tlejúci uhlík uhasil krvou istej ctihodnej osoby, voči ktorej údajne prechováva mimoriadne nežičlivý postoj. A keďže vlna verejného nesúhlasu dolieha na autora veľmi ťaživo (kiežby aspoň tušil, čím si také čosi zaslúžil), týmto žiada o dovoľenie dodať, že si úvodné stránky pozorne prečítal s úmyslom zmeniť, či dokonca odstrániť čokoľvek, čo by podľa neho nebolo namieste, a urobiť všetko, čo je v jeho silách, aby všetko ohavné, z čoho ho obviňujú a za čo ho odsudzujú, odčiniť. Autor sa však nazdáva, že jedinou pozoruhodnou vlastnosťou spomínaného textu je otvorenosť voči pravde a zmyslu pre nefalšovaný a vkusný humor, ako aj celková presnosť, s akou svoje dojmy pri opise postáv preniesol na papier, pričom od pomyselného nepriateľského postoja a akejkolvek domnelej nevraživosti, či už osobnej, alebo politickej, sa na celej čiare dištancuje. Črtu mohol azda vypustiť – verejnosť by onú stratu ni-

jako nepocítila a kvalita knihy by tým neutrpela –, no keďže si už raz dal tú námahu a úvod napísal, na tomto mieste musí vyjadriť svoje presvedčenie, že lepšie a vládnejšie sa to už napísať ani nedalo, a jeho úvahy sú k pravde pravdúcej blízke práve tak, ako živo a presne si ju dokáže vybaviť.

Autor je teda nútený úvodnú črtu uverejniť znovu bez toho, aby v nej zmenil čo i len jediné slovíčko.

V Saleme, 30. marca 1850

COLNICA

ÚVOD K ŠARLÁTOVÉMU PÍSMENU

Kedže pri kozube, dokonca aj v kruhu blízkych priateľov, o sebe a veciach, ktoré sa ma týkajú, obšírnejšie rečným len veľmi nerád, je tak trochu zvláštne, že v snahe osloviť verejnosť som sa až dva razy nechal uniesť popudom napísať čosi z vlastného života. Prvý raz, a priam neodpustiteľne, som tak urobil pred tromi-štyrmi rokmi – čo by si nevedel vysvetliť ani nanajvýš zaniatený čitateľ či vtieravý autor –, keď som čitateľa oblažil opisom svojho života, ktorý som v hlbavej mlčanlivosti viedol na Starej fare. A pretože som vtedy našiel jedného či dvoch poslucháčov, čo ma potešilo, aj keď som si to ani nezaslúžil, na tomto mieste konám oným spôsobom po druhý raz, opäť ťahám verejnosť za gombík na rukáve a tentoraz líčim všetko, čo som za posledné tri roky zažil na colnici. Pri tomto počine som verne nasledoval slávny príklad autora diela Pán P. P., miestny farár,¹ ba vernejšie som sa ho pridržať už ani nemohol. Pravdou však, zdá sa, zostáva, že autor, vyhadzujúc stránky do vetra, sa neprihovára zástupom, ktoré jeho dielo odhodia bokom, poprípade ho ani nevezmú do rúk, ale skôr hrstke tých, ktorí ho pochopia lepšie než autorovi spolužiaci či

¹ Išlo o paródiu na dielo biskupa Burneta *Dejiny mojich čias* (*History of my own times*), pozn. prekl.

spolupútnici na ceste životom. Poniektorí autori, pravda, zachádzajú oveľa ďalej a trinástu komnatu s radosťou otvoria dokorán, čím môžu vhodným spôsobom osloviť jedine srdce a myseľ, oplývajúce dokonalým súcitom, akoby tlačené slovo po vyhodení do povetria malo zaručene dopadnúť na oddelený kruhový výsek autorovej povahy a sceliť jeho existenčný kruh tak, že mu umožní vytvoriť s ňou živé spoločenstvo. Sotva je však namieste hovoriť úplne všetko, dokonca ani vtedy, ak sa vyjadrujeme len neosobne. Keďže sú však myšlienky zamrznuté a výpovede znečitlivené – s výnimkou v prípade, že si rečník vytvorí s publikom ozajstný vzťah –, azda človeku odpustia, ak si predstaví, že ho kdesi počúva niekto blízky, niekto vlúdny a pozorný, aj keby nemalo ísť o najbližšieho priateľa. Len čo si srdečné puto uvedomíme, ľady vrodenej zdržanlivosti sa roztopia a konečne budeme môcť vykladať o všetkom, čo sa okolo nás deje, ba hovoriť budeme môcť aj o sebe, a pritom celkom neodhaliť spod rúška tajomna svoje najvnútornejšie ja. Nazdávam sa, že práve v spomínaných medziach si môže spisovateľ počínať autobiograficky, a to bez toho, aby porušil práva svojich čitateľov či svoje vlastné.

Podobne sa ukáže, že moja črta o colnici v podstate zachováva dekorum – také, aké sa vo svete literatúry cení –, v rámci ktorého sa vysvetlí, ako sa mi veľká časť nasledujúceho rukopisu vlastne dostala do rúk, ba čitateľom poskytne aj dôkazy, svedčiace o pravdivosti príbehu v ňom obsiahnutého. A práve túžba zaujať miesto úpravcu – so všetkým, čo k tomu patrí, možno s troškou navyše –, ktorý má na starosti aj tie najrozvláčnejšie

texty v predloženom rukopise, je jediným pravým dôvodom, pre ktorý sa usilujem nadviazať s verejnosťou osobnejší vzťah. A kým svoj hlavný zámer naplňam, zdá sa mi prípustné vykonať niekoľko zásahov navyše a aspoň čiastočne naznačiť spôsob života, aký doteraz nikto neopísal, ako aj niekoľko postáv, ktoré v onom svete pôsobia, pričom som zhodou okolností v jednej z nich zosobnil aj sám seba.

V mojom rodnom Saleme, pri vstupe na čosi, čo pred polstoročím, za čias starého dobrého Derbyho, známeho aj ako kráľ našich obchodov s Indiou, bolo rušné mólo – ktoré dnes obťažkávajú prehnuté drevené sklady a ktoré dnes príznaky obchodného života takmer nevykazuje, pravda, s výnimkou ojedinelej bárky či brigy, z ktorej dakde v polovici bezútešnej drevenej konštrukcie vykladajú kožušiny, prípadne škunera z Nového Škótska, kotviaceho o čosi bližšie, z ktorého vypratávajú palivové drevo –, skrátka, ako vravím, pri vstupe na ošumelé mólo – ktoré sa počas prílivu neraz ocitá pod vodou a pozdĺž ktorého sa tiahne rad budov so zadnou obrubou v podobe rozbujnenej trávy, svedčiacej o tom, že v prístave už pred mnohými rokmi takpovediac zdochol pes –, práve tu, poskytujúc z okna na priečelí neveľmi utešujúci pohľad, ako aj výhľad na celý prístav naokolo, stojí priestorná budova z tehál. Na najvyššom bode strechy si vždy predpoludním, presne tri a pol hodiny denne, povieva, prípadne ovísa – podľa toho, či fúka, alebo zavládne bezvetrie – vlajka republiky, ktorá je však otočená tak, aby trinásť

pruhov neležalo, ale stálo vzpriamene, čo znamená, že v onej stavbe nesídli vojenská ustanovizeň, ale len občiansky úrad vlády strýčka Sama. Spredu ho zdobí portikus s drevenými stĺpmi, podopierajúcimi balkón, spod ktorého sa smerom na ulicu zväža široké žulové schodisko. Nad vchodom si kraluje ohromný exemplár orliaka bielohlavého s rozťahnutými krídlami a so štítom niže prs, a, ak si dobre spomínam, vták drží v pazúroch jednej nohy blesky, kým v pazúroch druhej má zväzok šípov. Nešťastný dravec pôsobí výbušne, ako je pri týchto tvoroch zvykom, a vzhľadom na hrozivý zobáčisko a okále, ako aj na celkový bojačtivý zovňajšok tohto vtáka, by sa mohlo zdať, že mes-tu z jeho strany hrozí čosi veľmi zlé, obzvlášť občanom, ktorí si nikdy nemôžu byť istí, či sú pri ňom v bezpečí, a ktorých varuje, aby sa k budove, ktorej vstup zatieňu-je krídlami, ani nepribližovali. Bez ohľadu na zlostný ráz federálneho orliaka sa pod jeho krídla práve utieka množstvo ľudí, ktorí si zrejme myslia, že jeho vydutá hrud' je mäkká na dotyk a poskytuje rovnaké pohodlie ako vankúš plný kačacieho peria. Orliak však dvakrát vlúdny nie je, hoc by ste ho našli v najlepšej nálade, a skôr či neskôr – spravidla však skôr než neskoršie – sa svoje holičatá pokúsi šmahom ostrého pazúra z hniezda vypudiť, vyženie ich výpadom špicatého zobáka, prípadne im šípmi spôsobí bolestivú ranu.

Spomedzi dlažbových kameňov v okolí opísanej budovy, ktorú môžeme bez okolkov označiť ako prístavnú colnicu, vykúkajú chumáče trávy svedčiace o tom, že objekt sa v poslednom čase na úradné úkony zvlášť

často nevyužíva. V určitých mesiacoch počas roka však budova zažíva predpoludnia, keď sa veci hýbu oveľa živším tempom. Starším obyvateľom by podobné dni mohli pripomenúť obdobie pred poslednej vojny s Anglickom,² keď bol Salem ešte svojbytným prístavným mestom – nie ako dnes, keď ho znevažujú ešte aj domáci kupci a majitelia lodí, ktorí dopustili, aby tamojšie móla chátrali, zatiaľ čo ich obchodnícke počiny neopodstatnene a sotva badateľne prispievajú k nárastu prílivovej vlny obchodu v New Yorku a Bostone. Práve v priebehu podobných rušnejších dní, keď zhodou okolností u nás zakotvia aj tri-štyri lode súčasne – spravidla africké či juhoamerické plavidlá –, prípadne keď sa všetky chystajú dvihnúť kotvy a vyplávať smerom k domovu, sa zo žulového schodiska každú chvíľu ozývajú svižné kroky v smere nahor i nadol. Priamo v prístave má človek možnosť pozdraviť kapitána obchodnej lode, ošľahaného morským vetrom, ako si kráča aj s dokladmi od lode v ošúchanej plechovej škatuli pod pazuchou, a to ešte skôr, než ho privíta vlastná manželka. A dostaví sa aj samotný majiteľ lode – raz človek veľmi vlúdny v dobrej nálade, inokedy zas odlud, ktorý sa hnevá na celý svet. Všetko závisí od toho, či sa plánovaná výprava skončila úspechom v podobe nákupu tovaru, na ktorom obratom zarobí hotový majetok, alebo či po nej neostáva zavalený komoditami, ktoré sú mu akurát na príťaž a ktorých ho nik dobrovoľne nezbaví. Podobne tu môžeme naďabiť na podnikavého mladého úrad-

² Autor sa odvoláva na vojnu z roku 1812.

níčka – budúceho morského vlka s vráskami na čele a neupravenou bradou –, ktorý ledva pričuchol k obchodu ako vlčá ku krvi, a už sa na palube lode svojho zamestnávateľa vydáva za dobrodružstvom, aj keď by sa po správnosti mal zdržiavať na brehu mlynského rybníka a púšťať si na ňom lodičky. Ďalšou postavou na prístavnej scéne je námorník, ktorý sa chystá vyplávať s nádejou, že na mori nájde útočisko, kým iný, jemu podobný, sa práve vrátil a teraz sa zoslabnutý a bledý uchádza o nemocničný poukaz. Zabúdať netreba ani na kapitánov drobných hrdzavých škunerov, dovážajúcich drevo z britských provincií, lodníkov napohľad drsných a neotesaných, ktorým v porovnaní so žoviálnymi občanmi Nového Anglicka čosi predsa len chýba, no ktorí k našim obchodným vzťahom, momentálne na ústupe, prispievajú nemenej významne.

Ak si predstavíme všetkých spomínaných pokope tak, ako sa tu občas naozaj ocitali, a pridáme rozličné ďalšie osoby, aby sme prístavné osadenstvo spestrili, pred očami sa nám vynorí dejisko priam pozoruhodné, akým colnica svojho času naozaj bola. Oveľa častejšie sa však stávalo, že po zdolaní schodov ste – v lete hneď pri vchode a v zime a za nepriaznivého počasia v príslušných miestnostiach – narazili na celý rad ctihodných pánov, ktorí sa na staromódnych stoličkách hojdajú, opierajúc sa o stenu za sebou. Neraz v onej polohe zadriemali, no príležitostne ste ich mohli pristihnúť pri rozhovore, keď sa colnicou ozývali zvuky, pripomínajúce čosi medzi ľudskou rečou a chrápaním. Spomínané osoby sa vyznačovali nedostatkom nasadenia, na čo sme zvyknutí skôr

u obyvateľov chudobincov a iných ľudských bytostí, odkázaných na dobročinnosť iných, prípadne na podporu a na čokoľvek iné, len nie na vlastné úsilie. Títo postarší páni, ktorí si na colnici vysedávali podobne ako mýtnik Matúš, no na rozdiel od neho by sa na apoštolské pochôdzky pravdepodobne nikdy nevydali, boli colnými úradníkmi.

Len čo vojdete hlavným vchodom, po ľavej ruke nájdete miestnosť či kanceláriu s rozlohou asi dvadsať štvorcových metrov a s dosť vysokým stropom, kde dve oblúkovité okná poskytujú výhľad až na spomínané schátrané mólo, kým tretie hraničí s úzkou uličkou a je cezeň vidno aj istý úsek Derbyho ulice. Zo všetkých troch možno zahliadnuť miestne obchody s potravinami, stavebninami, lacnejšími odevmi či lodnými potrebami, pričom v ich bezprostrednom okolí bežne vídaťorské vykopávky, ako sa na čomsi smejú a debatujú, a iné nie vždy suchozemské krysy, ktoré strašia na mólach aj iných prístavných miestach. Miestnosť zdobia pavučiny a ošumelá maľovka, na dlážku nafúkalo sivý piesok, v dôsledku čoho miestnosť pôsobí veľmi nemoderne, a celkovo možno vzhľadom na všeobecný neporiadok skonštatovať, že ide o svätyňu, kam bytosť ženského pokolenia aj s bosoráckymi pomôckami ako metla či handra príliš často nevputia. Čo sa týka zariadenia, v miestnosti sa nachádza pec s mohutným prieduchom, starý borovicový stôl s trojnohou stoličkou po boku a dve-tri stoličky, všetky rozkývané, tesne pred rozpadom. Neradno zabudnúť ani na knižnicu, na poličkách ktorej sa vyníma celý rad zbierok záko-

nov z dielne nášho kongresu, ako aj hrubizné zväzky daňových predpisov. Nájdeme tu aj kovovú rúru, mie-riacu hore do stropu a odtiaľ do ostatných miestností, ktorá slúži na hlasovú komunikáciu. Pred zhruba pol-rokom by ste tu našli aj pracovníka, ktorý sa prechádza krížom-krážom po miestnosti, prípadne vysedáva na vysokej trojnohej stoličke s lakťom na stole, v ruke drží ranné noviny a oči mu behajú hore-dolu po stĺpčekoch vysadeného textu. A práve v tomto človeku by ste, vá-žení čitatelia, možno spoznali človeka, ktorý vás svoj-ho času vítal vo svojej útulnej pracovničke v západnom krídle Starej fary, kam pomedzi vrbové prútie lahodne prebleskovalo slnečné svetlo. Dnes by ste sa však tohto daňového inšpektora a príslušníka radikálneho kríd-la našich demokratov v onej miestnosti nedopátrali, pretože metla rozličných reforiem ho z úradu nadobro vymietla a jeho vážnosť požíva, a zaslúženou mzdou si plní vrecká, celkom iný pracovník, ktosi, kto je onej pozície hoden viac než ja.

Starý Salem – moje rodisko, aj keď je pravda, že už ako chlapec a tiež ako zrelší muž som býval inde, dosť ďaleko – je, presnejšie povedané, bol, môjmu srd-cu veľmi blízky, pričom som si toto silné puto v čase, keď som tam naozaj býval, ani neuvedomoval. Iste, Salem je nemenne rovný, o členitosti nemôže byť reči, nájdeme v ňom spravidla drevené domy – z ktorých sa o povesť architektonického skvostu nemôže uchádzať takmer žiaden –, a hoci je mesto trochu zvláštne, svoj-ho ducha odlišnosti si drží na uzde – svojskosť mu na kráse totiž nepridáva, no zároveň vaše cítenie ani ne-

urazí –, vedie ním dlhánska a lenivá hlavná ulica, ktorá sa sťažka tiahne celým polostrovom od Šibeničného vrchu a takzvanej Novej Guiney na jednej strane až po miestny chudobinec na druhej, a práve preto by nadviazať s ním citový vzťah bolo asi rovnako múdre ako citovo prilipnúť k šachovnici s rozhádzanými figúrkami. A hoci sa nič nemení na tom, že najšťastnejšie roky života som strávil inde, predsa len musím povedať – aj preto, lebo vhodnejšie slová mi na um ani neprichádzajú –, že k starému Salemu čosi cítim a nachádzam v ňom zalúbenie. Onú náklonnosť možno azda pripísať na vrub prastarým hlbokým koreňom, ktoré v tamojšej pôde zapustila moja rodina. Sú to už bezmála dve storočia a štvrt', čo sa Brit ako repa, najstarší prisťahovalec môjho priezviska, objavil uprostred divokej usadlosti na kraji lesa, ktorá sa medzitým rozrástla na veľkomesto. Tu sa jeho potomkovia rodili a tu aj umierali, tu ich zemitá podstata splývala s rodnou hrudou, až sa napokon zmiesila do podstaty príbuznej a silno spriaznenej telesnej schránke, v podobe ktorej sa na krátky čas premávam po miestnych uliciach aj ja sám. Puto, o ktorom hovorím, sa preto do istej miery týka čisto zmyselnej spolupatričnosti jedného druhu prachu k druhému. Len málokto z mojich krajanov vie, o čom je reč, a keďže časté presádzanie koreňov do inej pôdy môže rodokmeňu azda iba prospieť, len málokoho by také čosi vôbec zaujímalo.

Oné puto však má aj svoj morálny rozmer. Osobu spomínaného predka, aj s prímесou toho, čo sa v našej váženej rodine s pošramotenou povestou traduje,

som vo svojej chlapčenskej predstavivosti nosil, pokiaľ si pamätám, odjakživa. Dodnes má máta a vyvoláva vo mne vrele pocity voči minulosti, na ktoré si dnes vzhľadom na súčasný stav v meste nárok robiť nemôžem. Azda väčší nárok na pocit, že som tu doma, si môžem robiť vzhľadom na váženého predka s bradou v sobolom kabáte a cylindrom na hlave, ktorý na naše brehy dorazil tak dávno s Bibliou pod pazuchou a mečom po boku a ktorý si po nevychodených uliciach vykračoval s majestátnou gráciou a zapísal sa ako osoba významná jednak v čase vojny, jednak v čase mieru. Ako vravím, väčší nárok na rodisko si môžem robiť vďaka predkovi než vďaka sebe, keďže moje meno sa v našich končinách skloňuje len zriedka a moju tvár tu pozná iba málokto, kým on bol vojak, zákonodarca, sudca, cirkevný predstavený a oplýval všetkými vlastnosťami puritána – dobrými aj zlými. Okrem iného bol totiž aj prísny prenasledovateľom, ako svedčia kvakeri, ktorí sa o ňom zmieňujú vo svojich análoch, do ktorých sa v súvislosti s prípadom istej členky ich sekty zapísal ako človek nadovšetko krutý. Obávam sa, že opis daných udalostí by bol dlhší než súpis jeho lepších skutkov, aj keď ich vôbec nebolo málo. Jeho syn perzekútorského ducha podedil a v procesoch s čarodějnicami hral natoľko významnú rolu, že krv týchto mučeníc rozhodne nepoškvrnila len jeho povest', ale aj jeho osobu. Oná poškvrna bola taká veľká a hlboká, že isto pošpinila aj jeho staré suché kosti, ktoré dodnes spočívajú na cintoríne na Charter Street, ak sa, pravda, medzitým nerozpadli na prach! Sám neviem, či sa mo-

ji predkovia napokon vydali cestou pokánia a prosili nebesá o odpustenie za všetky krutosti, čo popáchali, alebo či teraz kdesi na onom svete znášajú ťažké dôsledky svojho konania s bolestným povzdychom na perách. V každom prípade teraz ja, autor týchto riadkov, ako ich zástupca preberám na seba onú hanbu pre ich vlastné dobro a modlím sa, aby akékoľvek kliatby, ktoré na seba uvalili – a o ktorých, ako som počul, svedčí aj celý rad hrozivých nešťastí, valiacich sa na náš rod celé roky –, boli týmto zo súčasných i z budúcich pokolení s konečnou platnosťou sňaté.

Niet však pochyb o tom, že obaja príkri puritáni s hustým čiernym obočím by za náležitú odplatu za svoje hriechy považovali už len samotný fakt, že by po dlhých rokoch na ich starom rodokmeni, obrastenom ctihodným machom, mal z najvyššieho konára vyraziť výhonok v podobe takého zaháľača ako ja. Za nič, o čo som sa kedy z celého srdca usiloval, by ma nepochválili a akýkoľvek úspech – pravda, ak sa vôbec moje meno mimo hraníc našej krajiny stretlo s čímisi, čo možno považovať za úspech – by v najlepšom prípade považovali za čosi úplne bezcenné, ak nie priam hanebné. „Kto má byť toto?“ šomre prvý sivý tienistý príznak môjho predka tomu druhému. „Vraj spisovateľ. Čo už je len toto za povolanie? Týmto chce velebiť Boha a poslúžiť ľudstvu svojich čias a pokolení? Už ho vidím! Ako drobný fušer by bol oveľa užitočnejší.“ Toľko ku komplimentom na moju adresu, ktoré mi spoza časovej priepasti posielajú praotcovia! Aj keď moju maličkosť hanobia, v mojej le-tore sa predsa nájde aj čosi z ich cností.

Základy nášho rodu položili práve oni dvaja, muži veľmi rozhodní a zanietení, učiniac tak v samom začiatku a raných rokoch existencie nášho mesta, v ktorom naša rodina prebýva až dodnes a teší sa dobrej povesti, ktorú, pokiaľ je mi známe, nikto z nehodných členov nezahanbil, aj keď je pravda, že od čias prvých dvoch pokolení sa naši len sotvakedy, ak vôbec, zmohli na čosi pamätihodné či pozoruhodné, a keďže takto zišli z mysle, pomaly schádzali aj z očí ako poniektoré staré domy v salemských uliciach, ktorým nánosy novej pôdy siahajú bezmála pod odkvap. Mladí synovia sa vyše sto rokov vydávali na more, nasledujúc svojich otcov. V každom pokolení sa našiel sivovlasý lodný kapitán, ktorý sa z dôstojníckej paluby na staré kolená pobral dožiť domov, kým jeho dedičstvo v podobe postu pred hlavným sťažňom prebral štrnásťročný chlapec s úmyslom popasovať sa so slaným vzduchom a s víchricami, ktoré svojho času šľahávali jeho otca i deda. Aj tento mladík sa v pravý čas prepracoval z provy na kapitánsky mostík, kde strávil búrlivý život a po potulkách svetom sa vrátil domov, kde zostarol, a keď umrel, prach, na ktorý sa obrátil, sa premiešal s čiastočkami rodnej hrudy. Podobná dlhoročná previazanosť rodiny s konkrétnym miestom, ktoré ju zrodí i pochováva, vytvára medzi ľudskými bytosťami a rodiskom pokrvné puto, ktoré nemá takmer nič spoločné s tým, či je domovina krásna na pohľad, ani s tým, aké morálne rozhodnutia museli ľudia na danom mieste urobiť. Nejde o lásku, ale skôr o pud. Nový obyvateľ nášho mesta, ktorý pochádza z cudziny, prípadne taký, ktorému sem prišiel z cudziny otec alebo dedo,

nemá nárok nazývať sa Salemčanom, pretože si vôbec neuvedomuje, s koľkou húževnatosťou sa domoviny drží starý osadník, ktorého rod prebýva na danom mieste už tristo rokov a s trpezlivosťou perlorodky očakáva, že sa v jeho uzavretom priestore utvorí domov pre nadchádzajúce pokolenia, ktoré rodisko azda skrášlia ako perla vnútro morského mäkkýša. Salemčanovi pritom ani nezáleží na tom, či je doma šťastný, starého dreveného domca môže mať plné zuby, nehovoriac o bahne a prachu, zvlášť v láske nemusí mať ani nudne rovinatú scenériu, východný vietor mu môže pripadať chladný, a spoločenské vzťahy ešte chladnejšie, a vôbec, nech má jeho domov celý rad reálnych či domnelých chybičiek, nedá sa nič robiť. Čaro mnohogeneračnej domoviny trvá a je také silné, akoby jeho rodisko bolo hotovým rajom na zemi. Rovnako to vnímam aj ja. Myšlienku usadiť sa v Saleme som vnímal ako nevyhnutnosť, akoby ma na to niekto predurčil, aby všetko bolo počas môjho krátkeho pobytu ako predtým – aby sa nezmenila ani tvár mesta, ani jeho povahové črty, aby staršieho člena rodu po odchode na onen svet okamžite nahradil mladší a prebral po ňom pomyselnú stráž na hlavnej ulici. Tento vzťah však, pravda, len svedčí o tom, že toto puto, ktoré začalo naberať nezdravé rozmery, treba napokon predsa len preťať. Ľudská náтура sa v tomto ponáša na zemiaky – ani im sa totiž nebude dariť, ak ich budeme počas celých generácií neustále vysádzať do pôdy, kde už niet živín. Moje deti sa rodili na iných miestach, a pokiaľ bude ich osud aspoň čiastočne závisieť odo mňa, korene zapustia na poliach neoraných.